

ผลของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ THE EFFECT OF SELF-HELP PROGRAM IN CAREER MATURITY ATTITUDE

ผู้วิจัย	นฤมล ตั้งประพฤติดี ¹	Naruemon Tangpraprudee
กรรมการควบคุม	รศ.ดร. นันทา สุรัรักษา ² ดร. เสกสรรค์ ทองคำบรรจง ²	
Advisor Committee	Assoc.Prof.Dr. Nanta Sooraksa Dr. Seksan Thongkhambanjong	

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสองประการ ประการแรกเพื่อศึกษาระดับวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประการที่สองเพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวุฒิภาวะทางอาชีพเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนบุรีวโรทที่พลารักษ์ จำนวน 336 คน กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับโปรแกรมทดลองเป็นนักเรียนที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 30 คน แล้วแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการสุ่มเข้ากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่แบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพ และโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนเพศชายกับนักเรียนเพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพ ภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีวุฒิภาวะทางอาชีพ สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ แล้วมีวุฒิภาวะทางอาชีพในภาพรวมและรายด้านสูงกว่าก่อนเข้าร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมีวุฒิภาวะทางอาชีพ ในภาพรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ, โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ABSTRACT

The purposes of this research were two folds; **Firstly**, to research the differences of career maturity by gender and G.P.A. (Grade point Average). **Secondly**, to compare the student's

¹นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

career attitude before and after using Self – Help Program and control group which does not receive this program. The numbers of subjects were 336 students in the fourth level. The number of experiment subjects were 30 students, whose scores of career attitude lower than percentile ranks of 25, then were randomly assigned into two groups; control and experiment group. Each group consisted of 15 students. The results were as follows:

1. There was no significant difference of career maturity at the .05 levels. In considering also found the freedom to decide career Females more than males, the satisfaction of professional decisions of males than females.

2. There was significant difference of career maturity at the .05 level, the student whose G.P.A. moderate level had high level of career maturity than high and low G.P.A. respectively.

3. There was significant difference of career maturity at the .05 level, the career maturity of students after using self-help program.

4. There was significant difference of career maturity at the .05 level, the career maturity of students who used self-help program was significantly higher than those students in controlled group.

Keywords : Career maturity attitude, Self-help program

บทนำ

อาชีพมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของบุคคล เพราะอาชีพเป็นวิธีการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจ เกียรติยศ ชื่อเสียง และความภาคภูมิใจในตนเอง การทำงานหรือการประกอบอาชีพเป็นช่วงเวลาที่คุณได้ทำงานร่วมกับคนอื่น ผลงานและการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมรอบด้าน จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นที่ยอมรับและต้องการของสังคม ดังนั้นเมื่อเรารู้จักตนเองในด้านต่างๆ ที่เป็นผลไปสู่การประกอบอาชีพ ก็จะช่วยให้เราสามารถเลือกประกอบอาชีพได้ตรงกับความสามารถ และตระหนักรู้ตนตามอาชีพที่เหมาะสมได้ ดังในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่เน้นเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคนทั้งในด้านคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ที่มีคุณธรรม มีปัญญา มีความสามารถพื้นฐานหรือศักยภาพในการที่จะพัฒนาตนเองและสังคม และด้านความสามารถในการประกอบอาชีพหรือเป็นกำลังแรงงานสำหรับการพัฒนาประเทศ อีกทั้งการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มศักยภาพ มีพัฒนาการที่สมดุลทั้งปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กระบวนการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอน และให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน การศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนตั้งแต่การวางรากฐานการพัฒนาขีดความสามารถด้านต่างๆ เพื่อที่จะได้ดำรงและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 25)

การพัฒนาตัวบุคคลเพื่อเข้าสู่ความสนใจอาชีพในอนาคต ประกอบด้วย การรู้จักและประเมินตนเอง การนำตนเองสัมผัสอาชีพและสิ่งแวดล้อม ตัดสินใจวางแผนชีวิตเพื่ออาชีพ และการลงมือทำงาน ซึ่งเห็นได้ว่าการวิเคราะห์ตนเองอย่างมีหลักการและเหตุผลทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากในการพัฒนาตนเอง เพราะถ้ายิ่งเราได้มีโอกาสที่จะรู้จักตนเองดีขึ้นเท่าไร เราก็จะมีความสามารถในการเลือกสิ่งที่เหมาะสมสำหรับตัวเราเองได้มากขึ้นเท่านั้น ในการทำความเข้าใจตนเองนี้ จะต้องมีการสำรวจในหลายด้านด้วยกัน เช่น ด้านความสนใจ ด้านสติปัญญา ด้านความต้องการ ด้านบุคลิกภาพ ตลอดจนการดำรงชีวิตในแบบที่เราต้องการและชอบมากที่สุด (วรรณนา พรหมบุรณย์. 2540: 10) การสำรวจตนเองสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพจะช่วยให้การตัดสินใจเลือกอาชีพมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น การได้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ในด้านต่างๆ จะช่วยให้บุคคลนำไปประกอบการพิจารณาการวางแผนโครงการด้านการศึกษา อาชีพ และจุดมุ่งหมายในชีวิต

โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยตนเอง ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในการปฏิบัติทั้งในการพัฒนาและในการแก้ไขสิ่งต่างๆ และถือเป็นวิธีการควบคุมตนเองโดยได้ผสมผสานเทคนิคต่างๆ เข้าด้วยกันในการกำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย การกำหนดการมีส่วนร่วม การให้การเสริมแรงและลงโทษพฤติกรรมตนเอง การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของตนเอง และการประเมินพฤติกรรมตนเองของผู้เข้ารับโปรแกรม (ประเทือง ภูมิภัทราคม. 2540: 338) โดยที่ผู้จัดทำโปรแกรมต้องเตรียมการแนะนำแก้ปัญหาให้แก่ผู้เข้าโปรแกรม โดยการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และจัดกิจกรรมบางอย่างเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับ

เรื่องราวในคู่มือ ในคู่มือจะอธิบายเนื้อหาและขั้นตอนในการปฏิบัติ (สมโภชน์ เขียมสุภาษิต. 2549: 351; อ้างอิงจาก Kazdin.1989) เพื่อให้นักเรียนได้นำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาจึงนำโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมาใช้ในการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ โดยดัดแปลงมาจากโปรแกรมจากแบบสำรวจตนเองของมหาวิทยาลัยวอเตอร์ลู (Waterloo University. 2006: Online) ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการประเมินตนเอง เป็นการสำรวจตนเองในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ค่านิยม ทักษะ ความสนใจ และการเรียนรู้ โดยมุ่งให้นักเรียนได้สำรวจตนเองให้มากยิ่งขึ้น และโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยไม่จำกัดวัน เวลา สถานที่ และใช้ได้กับการแนะแนวในยุคปัจจุบันที่ขาดแคลนบุคลากรที่ช่วยเหลือแนะแนวนักเรียนทางอาชีพได้อีกด้วย และที่กล่าวมาคงมองเห็นความสำคัญของงานกับชีวิตได้ดีว่า งานมีอิทธิพลต่อคุณค่าและความหมายของชีวิตเป็นอย่างมาก งานเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญมากของชีวิตมนุษย์ในการดำรงชีวิต ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการสำรวจตนเองเพื่อจะสามารถประเมินตนเอง ตามวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ได้เหมาะสมกับความต้องการที่แตกต่างกัน ถือเป็น การช่วยบุคคลให้สามารถดำรงชีวิตกับการทำงานได้ตรงตามความถนัด ความต้องการ และส่งผลให้เกิดความสุขในการทำงานของนักเรียนได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพาลารักษ์

2. เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

4. เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

สมมุติฐานการวิจัย

1. นักเรียนเพศชายกับเพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพแตกต่างกัน

2. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน

3. หลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม

4. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนบุรีวรเทพี พลารักษ์ จำนวน 336 คน กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับโปรแกรมการทดลองเป็นนักเรียนที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 30 คน แล้วแบ่งเป็น 2

กลุ่ม คือกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการสุ่มเข้ากลุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

ชั้นการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ชั้นการพัฒนา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพ

2. โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โดยนำแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ไปทำการเก็บข้อมูลกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 แล้วนำผลที่ได้มาสรุปเป็นผลที่ได้จากการศึกษา ในชั้นการพัฒนา ผู้วิจัยนำกลุ่มนักเรียนที่มีคะแนนวุฒิภาวะตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เป็นนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม นำคะแนนที่ได้มาบันทึกเป็นคะแนนก่อนเข้าร่วมโปรแกรม จากนั้นดำเนินการทดลองกับนักเรียนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ เป็นเวลา 12 ครั้ง แล้วให้นักเรียนทำการทดสอบซ้ำ

ด้วยแบบวัดชุดเดิม เพื่อนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ตรวจสอบทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้ค่าสถิติ t-test independent เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติของนักเรียนจำแนกตามเพศ และเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้ค่าสถิติ t-test dependent เพื่อเปรียบเทียบนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการได้รับโปรแกรม และใช้ค่าสถิติ One Way ANOVA เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนการเปรียบเทียบคะแนนเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 57.70 รองลงมาคือเพศชาย จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 42.30 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 58.60 รองลงมาคือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 26.20 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 15.20

2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ อยู่ระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีคะแนนด้านมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพสูงสุด อยู่ระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ ด้านความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และด้านความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ อยู่ในระดับปานกลางเท่ากัน

ทุกด้าน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.27, 3.25, 3.22 และ 3.21 ตามลำดับ

3. เพศชายกับเพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ มีภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความมีอิสระในการเลือกอาชีพ เพศหญิงมีอิสระมากกว่าเพศชาย และด้านความพอใจในการเลือกอาชีพ เพศชายมีความพอใจมากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในด้านที่เหลือพบว่าไม่แตกต่างกัน

4. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

5. หลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแล้วมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในภาพรวมและแยกรายด้านสูงกว่าก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. หลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแล้วมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในภาพรวมและแยกรายด้านสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมหลังจากที่ไม่ได้รับโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนเพศชายกับนักเรียนเพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพของเพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย และในทางตรงกันข้ามเพศชายมีความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพมากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ และด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ แล้วมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ในภาพรวมและรายด้านสูงกว่าก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ในภาพรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะค่านิยมทางการศึกษาของสังคมไทยก็คือ ค่านิยมที่มุ่งเน้นให้เรียนหนังสือให้เก่ง แต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่ต้องสนใจเรื่องการประกอบอาชีพระหว่างเรียนจึงทำให้นักเรียนในช่วงวัยดังกล่าวยังมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติอยู่ในระดับที่ไม่สูง

มาก ในประเด็นดังกล่าวนี้ จีระพร จงศิริ (2545: 55-60) ได้ให้เสนอแนะเพิ่มเติมว่าความสนใจในอาชีพของนักเรียนไทยที่มึนน้อยกว่านักเรียนในประเทศฝั่งตะวันตก เพราะว่า วัฒนธรรมการเลี้ยงดูของครอบครัวมุ่งเน้นให้นักเรียนแสวงหาความรู้แต่เพียงตำราเท่านั้น เพราะว่าเป็นความรู้หลักที่ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยโดยละเลยความรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำงานจริงจึงทำให้ในภาพรวมแล้วเด็กนักเรียนของประเทศไทยยังขาดความตระหนักในเรื่องอาชีพแต่จะพบว่าความตระหนักส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้ประกอบอาชีพไปแล้ว

2. การเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติระหว่างเพศชายกับเพศหญิง และเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน พบว่านักเรียนเพศชายกับเพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ภายใต้วัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย ประกอบกับลักษณะการเลี้ยงดูในปัจจุบันที่ครอบครัวให้ความสำคัญกับทั้งเพศหญิงและเพศชายอย่างเท่าเทียมกัน และปัจจุบันระบบการศึกษาและค่านิยมการใช้ชีวิตในสังคมของประเทศไทยได้ผลักดันให้ทั้งเพศชายและเพศหญิงได้เข้าสู่ระบบตลาดแรงงานด้วยกันแทบทั้งสิ้น การจัดการศึกษาไม่มีข้อแย้งแยกทางเพศอย่างชัดเจนดังเช่นสังคมจีน ประกอบกับความเป็นสังคมที่เปิดกว้างของประเทศไทย โอกาสในการประกอบอาชีพของเพศชายกับเพศหญิงแทบจะไม่มี ความแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ละออง ตรีพันธ์ (2546: 40-44) ที่ได้พบในการวิจัยว่าเพศชายกับเพศหญิงมีความสนใจในอาชีพไม่แตกต่างกันในบริบทของสังคมเพราะว่าค่านิยมหลักที่ทุกคนยอมรับในเรื่องอาชีพถูกจำกัดอยู่ในวงแคบซึ่งแตกต่างจากสังคมตะวันตกที่ให้การยอมรับในทุกอาชีพ จากข้อค้นพบการวิจัยครั้งนี้กับข้อค้นพบทั้งในเชิงทฤษฎีและ

งานวิจัยของนักวิชาการทำให้ได้ข้อสรุปว่านักเรียนเพศชายกับเพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติไม่แตกต่างกัน

3. การใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติกับกลุ่มทดลองพบว่าหลังจากที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมแล้วนักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงกว่าก่อนเข้าร่วม เป็นเพราะว่าโปรแกรมห้างกล่าวเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อค้นหาความสนใจด้านการประกอบอาชีพที่แท้จริงของตนเอง โดยเทคนิคสำคัญที่นำมาใช้ในชุดกิจกรรมครั้งนี้ก็คือ เทคนิคการประเมินตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักประเมินความสามารถที่แท้จริงของตนเองแล้วค้นพบว่า ความสามารถดังกล่าวสามารถที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักประเมินความสามารถที่แท้จริงของตนเองแล้วค้นพบว่า ความสามารถดังกล่าวสามารถที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้จึงจะเหมาะสมกับตนเอง โดยลดความกดดันจากความคาดหวังของสังคมออกไปซึ่งจะทำให้อาชีพที่นักเรียนได้เสนอแนะออกมาจากการค้นพบเป็นอาชีพที่ตรงกับความสามารถและความถนัดของตนเองมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมอร์ด็อก (Murdock. 1964: 2531-2539) ที่ได้ทำการศึกษารองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสนใจอาชีพของนักเรียนในมหาวิทยาลัยที่พบว่า การตรวจสอบความสามารถของตนเองเกี่ยวกับความถนัดด้านวิชาชีพและความสนใจในการประกอบอาชีพจะเป็นตัวผลักดันให้นักเรียนสามารถเลือกอาชีพในอนาคตที่เหมาะสมกับตนเองและมีความสุขกับสิ่งที่ได้ทำ เช่นเดียวกับ คูเดอร์ (Kuder. 1966: 160) ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสนใจอาชีพของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก็พบผลเช่นเดียวกันว่า แม้จะมีบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนหลายฝ่ายก็ตาม แต่กระบวนการตัดสินใจที่มีคุณภาพและเหมาะสมที่สุดก็คือการประเมินตนเองของนักเรียนในสิ่งที่ชื่นชอบ เพราะว่าอาชีพจะเป็นสิ่งที่อยู่กับนักเรียนตลอดไป หากไม่มีความสุขในการประกอบอาชีพหรือเลือกประกอบอาชีพตามความคาดหวังของบุคคลอื่นๆ จะทำให้การพัฒนาตนเองในอาชีพนั้นไม่ประสบความสำเร็จและไม่มีความก้าวหน้าในอนาคต ทั้งนี้จากผลการทดลองและข้อมูลในเชิงทฤษฎีและงานวิจัยของนักวิชาการสามารถยืนยันได้ว่าโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติซึ่งใช้แนวคิดในการสำรวจตัวเองสามารถที่จะพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพได้เป็นอย่างดีภายใต้กระบวนการให้บุคคลเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตัวเอง

4. การเปรียบเทียบคะแนนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมผลการเปรียบเทียบคะแนนพบว่า หลังจากได้รับโปรแกรมฯ โดยกระบวนการแนะแนวอาชีพด้วยชุดกิจกรรมที่ได้สร้างขึ้นสำหรับการทดลองในครั้งนี้ได้นำแนวคิดการเน้นให้นักเรียนเป็นผู้เลือกอาชีพด้วยการสำรวจถึงความถนัดและความต้องการของตนเองโดยลดภาวะกดดันหรือความคาดหวังของสังคมให้น้อยที่สุดเพื่อที่จะช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปตามความรู้สึกและความต้องการของผู้เรียน โปรแกรมได้สร้างความสนใจให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะว่าเมื่อนักเรียนมีความสนใจก็จะเป็นแรงผลักดันให้เกิดความแสวงหาความรู้ มุ่งมั่นที่จะนำตัวเองเข้าสู่อาชีพและเกิดความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเองจึงส่งผลให้นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรม มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

นอกจากนี้ สุมาลี ธนวุฒิกิตติวรกุล (2541) ก็ได้สร้างโปรแกรมการสำรวจตัวเอง และนำแนวคิดการเตือนตนเอง การสำรวจตัวเอง ไปใช้ในการสร้างกิจกรรมการเพิ่มทักษะการอ่าน การเขียน และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการทดลองพบว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมซึ่งนำแนวคิดการเตือนตนเองมาใช้มีทักษะการอ่าน การเขียน และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม เหตุผลเพราะว่านักเรียนเกิดความตระหนักในตนเองและสนใจจึงทำให้การเข้าร่วมกิจกรรม การพัฒนาตนเองดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม สรุปแล้วจากผลการทดลองและทฤษฎี ผลการวิจัยของนักวิชาการสามารถยืนยันได้ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ มีวุฒิภาวะทางอาชีพมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งต่อไป ดังนี้

1. **ข้อเสนอแนะทั่วไป** 1.1) การแนะนำเรื่องอาชีพให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นช่วงวัยที่จะต้องพิจารณาทางเลือกในการประกอบอาชีพและยังขาดวิจารณญาณที่ดีในการเลือกด้วยตนเอง ครูแนะแนวควรจะนำวิธีการเตือนตนเองมาใช้มากกว่าการแนะนำอาชีพ เพราะวิธีการแบบเดิมจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความสับสนระหว่างอาชีพที่ตนเองชอบและถนัดกับอาชีพที่สังคมคาดหวัง 1.2) โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ จากการทดลองใช้พบว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอในการเพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพให้กับนักเรียนได้ครูแนะ

แนวสมารถที่จะนำชุดกิจกรรมนี้ไปปรับใช้กับนักเรียนได้ 1.3) แนวทางในการสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติด้วยการสร้างความสนใจให้กับนักเรียนสามารถทำได้โดยให้ครูแนะแนวเป็นผู้ตั้งศักยภาพของนักเรียนออกมา ช่วยให้นักเรียนค้นหาความรู้ ความสามารถ ความถนัดของตนเองได้เป็นอย่างดี เพราะว่าเป็นบุคคลอ้างอิงของนักเรียน อาจจะใช้วิธีการแนะนำแหล่งค้นคว้าอาชีพที่หลากหลายมากกว่าการนำอาชีพมาให้ให้นักเรียนเลือกเป็นต้น 1.4) ควรสนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ให้มากขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมภายในโรงเรียน หรือกิจกรรมระหว่างโรงเรียน เพื่อนำให้นักเรียนได้ลองทำกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่ และค้นหากิจกรรมที่นักเรียนมีความถนัดและสนใจนอกเหนือจากการแนะแนวทางอาชีพในโรงเรียน ซึ่งจะเป็นส่วนที่เพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

2.1) การสำรวจในครั้งนี้พบว่า นักเรียนมีระดับวุฒิภาวะอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติน้อยกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ควรพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนทุกคนให้มีวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูง เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนได้มีการตัดสินใจในการเข้าสู่อาชีพของนักเรียนได้ต่อไป และเน้นการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2.2) การทดลองครั้งต่อไปควรทำการวัดซ้ำถึงความคงทนของวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติหลังจากที่ได้ทำการทดสอบหลังการทดลองไปแล้ว เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนยังมีความคงอยู่ของวุฒิภาวะทางอาชีพอยู่หรือไม่ 2.3) การใช้คู่มือการรับรู้ด้วยตนเองจากการสำรวจในครั้งนี้ ปรับปรุงมาจากภาษาต่างประเทศ ซึ่งบางครั้งเมื่อแปลแล้วยังใช้จำนวนการแปลไม่สะดวก

และข้อคำถามบางข้อยังไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ควรใช้ภาษาในการสร้างโปรแกรมให้มีความเข้าใจและเหมาะสมกับกลุ่ม

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา และเพิ่มข้อมูลความรู้ให้นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมเพื่อนำไปค้นหาตนเองเพิ่มเติมได้ต่อไป

บรรณานุกรม

- จิระพร จงศิริ. (2545). **ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางพหุปัญญากับความสนใจในอาชีพ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเทือง ภูมิภักทราคม. (2540). **การปรับพฤติกรรม: ทฤษฎีและการประยุกต์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครสวรรค์: สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- ละออง ตริพันธ์. (2546). **การศึกษาความสัมพันธ์คานานิโคลระหว่างบุคลิกภาพเจ็ดองค์ประกอบกับความสนใจอาชีพตามทฤษฎีของฮอลแลนด์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณภา พรหมบุญมย์. (2540). **การให้ทำปริญาในการพัฒนาตนเองเพื่อการทำงาน การพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.
- สมโภชน์ เขี่ยมสุภาษิต. (2549). **ทฤษฎีและการปรับพฤติกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540–2545)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุมาลี ธนวุฒิตติวรกุล. (2541). **การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน การเขียน และความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนอ่านด้วยกลวิธี K-W-L Plus ประกอบกับกลวิธีการเสริมต่อการเรียนรู้กับการสอนอ่านตามคู่มือครู**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Kuder. Merle S. (1996). *Mapping Your Education*. Washington: Western Washington College.
- Murdock. Joseph Mclean Rev. (1964). *An Investigation of the Factor Influencing the Occupational Choice of Selected: Dissertation Abstracts*. 37(4): 2351.
- University of Waterloo. (2006). *Career Development eManual*. Retrieved July 20, 2006. from www.cdm.uwaterloo.ca.